Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2. krs
33200 TAMPERE
pirkanmaa@sll.fi
040 930 4118

Mielipide
2.10.2026
TRE:200/10.02.03/2026

Tampereen kaupunki, kirjaamo
PL 487, 33101 Tampere
kirjaamo@tampere.fi

Mielipide – Eteläisen kantakaupungin vaiheyleiskaava, OAS 31.8.2026

ASIA Eteläisen kantakaupungin vaiheyleiskaava, valtuustokausi 2025–2029. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 25.3.2026, päivitys 31.8.2026. Nähtävillä 3.9.–5.10.2026.

MIELIPITEEN ESITTÄJÄ
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2. krs, 33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

AINEISTO Tämä mielipide sekä liite 1 (perustelumuistio) ja liite 2 (lähdeluettelo).

SUHDE AIEMPAAN Piiri on esittänyt asiassa mielipiteen 4.5.2026. Tämä mielipide kohdistuu 31.8.2026 päivitettyyn suunnitelmaan. Se täydentää ja tarkentaa aiemmin esitettyä. Poikkeamat on lueteltu liitteen 1 alussa.

Pääviesti

Kaavan toteutuminen riippuu järjestelyratapihan siirrosta Lempäälään. Suunnitelman mukaan “suurelle osalle kaava-aluetta muutos on mahdollista järjestelyratapihan siirtyessä” (s. 5). Siirrolla on maakuntakaavan aluevaraus, mutta ei yleiskaavaa, rahoitusta eikä päätettyä aikataulua. Tampere on sitoutunut maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksessa (MAL-sopimus) arvioimaan muutoksen yhdyskuntarakenteelliset vaikutukset (suunnitelman s. 13). Alueidenkäyttölain 9 § edellyttää selvityksiä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Koska kaavan pääosa toteutuu vain siirron kautta, siirron vaikutukset ovat kaavan toteuttamisen vaikutuksia. Siksi arviointia ei voi rajata kaava-alueeseen: kaavalla on merkittäviä luonto-,

ilmasto- ja virkistysvaikutuksia myös Tampereen rajojen ulkopuolella, Lempäälän ja Pirkkalan välisellä yhtenäisellä metsäalueella (LemPi-metsä).

Piiri vaatii, että kaavan valmistelussa selvitetään neljä asiaa:

1. siirron ja siihen kytkeytyvien hankkeiden yhteisvaikutukset (vaatimus 1)
2. vaikutukset Pulkajärven Natura 2000 -alueeseen, josta maakuntakaavan ratapihavaraus on alle kilometrin ja siihen liittyvä teollisuus- ja logistiikka-alueen varaus noin 130 metrin päässä (vaatimus 2)
3. kuinka todennäköisesti siirto toteutuu ja milloin (vaatimus 3)
4. mitä kaavasta seuraa, jos siirto ei toteudu (vaatimus 4).

Vaatimukset 1–4 ovat tärkeimmät.

Vaatimukset

Vaatimukset 1–5 ja 9–13 esitetään lisättäviksi osallistumis- ja arviointisuunnitelman sivun 11 selvityslistaan. Kunkin vaatimuksen lopussa on ehdotus selvityslistan riviksi samassa muodossa kuin listan nykyiset rivit. Ellei toisin sanota, selvitys tehdään valmisteluvaiheessa ja tulokset liitetään valmisteluaineistoon. Vaatimukset 6, 7, 8, 14 ja 15 koskevat menettelyä.

Tässä mielipiteessä *hankekokonaisuus* tarkoittaa kahta hanketta ja kahta kaavaa:

1. järjestelyratapihan siirto Lempäälään ja sen edellyttämä uusi läntinen ratayhteys
2. valtatien 3 oikaisu Kuljusta Linnakallioon ja siihen liittyvä 2-kehä eli uusi tieyhteys Sääksjärveltä lentoaseman suuntaan
3. Sääksjärven osayleiskaava Lempäälässä
4. Pirkkalan kehätien eteläpuolen osayleiskaava.

Osat kytkeytyvät toisiinsa ratayhteyden, tieyhteyksien ja maankäytön kautta (liite 1, luku 1).

Vaatimus 1. Hankekokonaisuuden yhteisvaikutusten arviointi. Kaavan omiin selvityksiin on sisällytettävä arviointi, joka kattaa hankekokonaisuuden kaikki neljä osaa ja niiden yhteisvaikutukset luontoon, ilmastoon, yhdyskuntarakenteeseen ja liikenteeseen. Selvitysvelvollisuus ulottuu koko vaikutusalueelle (alueidenkäyttölain 9 §). Kaavaselostuksessa on lisäksi kuvattava suunnitelman suhde muihin suunnitelmiin sekä kertyvät vaikutukset ja yhteisvaikutukset (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 17 §:n 3 momentti ja siinä viitattu direktiivin liite I). *Selvityslistalle: Hankekokonaisuuden yhteisvaikutusten arviointi. Perustelu: liite 1, luvut 1 ja 1.1.*

Vaatimus 2. Natura-tarveharkinta ja tarvittaessa arviointi. Kaavan valmistelussa on luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesti harkittava, voiko kaava yhdessä ratapihan siirron, valtatien 3 oikaisun ja 2-kehän kanssa merkittävästi heikentää Pulkajärven Natura 2000 -alueen suojeluperusteita. Kaavan toteuttaminen edellyttää, että vaarallisten aineiden

käsittely siirtyy alle kilometrin päähän Natura-alueesta, jonka rajaan maakuntakaavan suuronnettomuusriskin huomiointivyöhyke ulottuu. Siksi harkinnan on katettava myös onnettomuusriski, jota maakuntakaavaa ja valtatien 3 suunnittelua varten tehdyt kolme tarveharkintaa eivät tarkastele. Harkinta on kirjattava perusteluineen valmisteluaineistoon. Kaavaselostuksen on kuvattava Natura-alue kaavan kannalta merkityksellisenä alueena silloinkin, kun kynnys ei ylity (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 17 §:n 3 momentti). Jos merkittäviä vaikutuksia ei voida objektiivisesti sulkea pois, on tehtävä varsinainen arviointi. *Selvityslistalle: Natura-tarveharkinta ja tarvittaessa Natura-arviointi, Pulkajärvi. Perustelu: liite 1, luvut 1.2 ja 3.2.*

Vaatimus 3. Kaavan riippuvuus ratapihan siirrosta. Kaavan valmistelussa on selvitettävä:

a. siirron toteutumisen todennäköisyys ja ajoitus vaihtoehtoisina aikatauluoletuksina, joista kunkin kohdalla kerrotaan, mihin päätökseen, rahoitukseen ja Lempäälän kaavoituksen vaiheeseen se nojaa
b. mihin kuljetusennusteeseen kaavan ajoitusoletus nojaa, mikä on ennusteen epävarmuus vuoteen 2060 ja minkä laajuisen ratapihan toteutumiseen oletus perustuu
c. vaarallisten aineiden riskinhallinta nykysijainnissa ja se, mikä osa kaava-alueesta voi muuttua jo silloin, kun suuronnettomuusriskin aiheuttavat toiminnot ovat poistuneet alueelta, vaikka ratapiha ei ole siirtynyt
d. maankäytön muutoksen kolmen toteutustavan vertailu: vaiheittainen uudelleenjärjestely ratapihan rinnalla, ratapihan tiivistäminen ja kokonaissiirto.

Voimassa oleva yleiskaava sallii ratapiha-alueen muutoksen, kun suuronnettomuusriskin aiheuttavat toiminnot ovat poistuneet (suunnitelman s. 7). Maakuntakaava, joka on yleiskaavan ohjeena (alueidenkäyttölain 32 §), kytkee alueen käyttötarkoituksen muutoksen siirtoon mutta edellyttää Rautaharkko–Lakalaivan keskusta-alueen toteutuksen vaiheistamista ratapihan rinnalla. Selvitys koskee tämän kaavan omaa ajoitusoletusta, ei siirtopäätöstä. Väylävirasto edellyttää siirrosta alustavaa hankearviointia ja toteaa: “On tärkeää, että kaavoituksessa ei aseteta rajoituksia VAK-ratapihan käytölle, eikä perusteta alueen kehittämistä ratapihan siirtämisen varaan, ennen kuin ratkaisun edellytyksiä on riittävästi ja perustellen selvitetty.” Lempäälän mukaan siirto edellyttää valtatien 3 ja 2-kehän toteuttamista sekä kunnanvaltuuston hyväksymää yleiskaavaa (viranomaisneuvottelun muistio, s. 4 ja 6). *Selvityslistalle: Kaavan riippuvuus ratapihan siirrosta: todennäköisyys, ajoitus, kuljetusennuste, riskinhallinta ja toteutustavat. Perustelu: liite 1, luvut 2, 2.1 ja 3.*

Vaatimus 4. Herkkyystarkastelu ilman siirtoa. Kaavan toteuttamiskelpoisuutta on tarkasteltava myös vertailutilanteessa, jossa siirto ei toteudu vuoteen 2060 mennessä. Tarkastelun on kerrottava, kuinka suuri osa tavoitellusta kerrosalasta ja asukasmäärästä on toteutettavissa pysyvinä ratkaisuina ilman siirtoa, millä aikataululla ja kustannuksilla sekä millaisin luonto- ja ilmastovaikutuksin. Herkkyystarkastelu ei poikkea maakuntakaavasta, joka varaa nykyisen alueen toistaiseksi järjestelyratapihaksi. Lisäksi

on osoitettava, edellyttääkö kaavan tavoite ratapihan siirtoa juuri Lempäälään vai riittääkö, että toiminnot poistuvat nykyalueelta. Sivun 11 kohta “Toteuttamisen vaiheistamisen suunnitelma” ei riitä tähän, koska vaiheistaminen olettaa siirron lopulta toteutuvan. Viranomaiset ovat esittäneet saman. Lupa- ja valvontavirasto totesi viranomaisneuvottelussa: “Rinnalla on hyvä olla myös vaihtoehdot, että ratapiha ei siirry tai siirtyy huomattavan pitkän ajan päästä.” Väylävirasto edellyttää vaihtoehtotarkastelua, jossa ratapihan säilyttämistä nykyisellä paikallaan verrataan siirtoon. Se toteaa myös: “Samalla on tärkeää tunnistaa, ettei siirtovaihtoehto välttämättä ole lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä realistinen, mikä korostaa muiden vaihtoehtojen huolellista tarkastelua.” *Selvityslistalle: Herkkyystarkastelu ilman siirtoa. Ajoitus: valmisteluvaihe, koska ehdotusvaiheessa ei suunnitelman mukaan voi enää olla vaihtoehtoisia ratkaisuja (s. 14). Perustelu: liite 1, luvut 2, 2.1 ja 3.*

Vaatimus 5. Ilmastovaikutusten arviointi ja hiilitase selvityslistalle. Selvityslistalle on lisättävä kaava-alueen oma ilmastovaikutusten arviointi ja hiilinielujen ja -varastojen laskenta sekä arvio hankekokonaisuuden yhteisestä hiilitaseesta. Tuloksia verrataan ilmastolain päästövähennystavoitteisiin ja Tampereen kaupunkiseudun hiilineutraaliustavoitteeseen 2030. Päivitetty suunnitelma lisäsi ilmaston arvioitavien vaikutusten luetteloon mutta jätti saman sivun selvityslistan ennalleen. Jo arvioitujen osien hiilivaikutus on suuruusluokaltaan 460 000 hiilidioksidiekvivalenttitonnia ilman järjestelyratapihaa ja läntistä ratayhteyttä, joiden osuutta ei ole arvioitu lainkaan. *Selvityslistalle: Ilmastovaikutusten arviointi ja hiilitase, kaava-alue ja toteuttamisedellytykset. Perustelu: liite 1, luku 6.*

Vaatimus 6. Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio valmisteluaineistoon. Piiri pyytää, että 27.5.2026 pidetystä viranomaisneuvottelusta laadittu muistio liitetään valmisteluaineistoon. Muistiota ei ole julkaistu valmisteluaineistossa, vaikka siitä ilmenevät viranomaisten käsitykset selvitystarpeista. Se saatiin tietopyynnöllä 2.10.2026. Piiri pyytää lisäksi, että suunnitelman sivulla 16 luvatussa palaute- ja vastineraportissa ja kaavaselostuksessa kerrotaan kunkin tässä esitetyn selvitystarpeen kohdalla, onko se lisätty selvityslistalle ja jos ei, miksi. *Perustelu: liite 1, luku 9.1.*

Vaatimus 7. Yhteydenpidon kirjaaminen Lempäälään ja Pirkkalaan. Kaavaselostukseen on kirjattava, milloin Lempäälän ja Pirkkalan kuntiin on pidetty yhteyttä, mitä vaikutuksia on käsitelty ja mihin on päädytty. Nämä ovat ne kunnat, joiden alueella kaavan toteuttamisedellytys sijaitsee. *Perustelu: liite 1, luku 1.*

Vaatimus 8. Luontoarvoja koskevan asiantuntemuksen kuuleminen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on kirjattava, millä tavoin luontoarvoja koskevaa asiantuntemusta kuullaan kaavatyön aikana: osallisryhmän kokoonpanoa laajentamalla tai erillisellä luonto- ja virkistysarvoja käsittelevällä työryhmällä. Suunnitelman mukaan kaavatyön tueksi perustetaan osallisryhmä alueen yrityksille ja kiinteistönomistajille. Ryhmän kokoonpanoon ei ole osoitettu luonto- eikä virkistysarvojen asiantuntemusta. *Ajoitus: suunnitelman seuraava päivitys. Perustelu: liite 1, luku 9.*

Vaatimus 9. Kaava-alueen omien luontoarvojen selvitys. Selvityslistan rivi “Kasvillisuus ja eläimistö” on täsmennettävä niin, että siitä ilmenee menetelmä, alueellinen kattavuus ja maastokaudet. Selvityksen on katettava koko 277 hehtaarin kaava-alue Lakalaivan laajennusosa mukaan lukien. Rata- ja teollisuusalueet voivat olla paahde- ja joutomaaympäristöjä, joiden poikkeava lajisto selviää vain maastoselvityksellä. Lupa- ja valvontaviraston luontoasiantuntija piti viranomaisneuvotteluun toimittamassaan kommentissa tärkeänä, että ahdeyökkösen ja mäkihiilikoin selvitykset päivitetään ja että ne “eivät rajoitu vain olemassa oleviin suojelualueisiin, vaan kattavat myös niiden ulkopuoliset rata-alueen paahdeympäristöt ja jatkumot, joilta voi löytyä uusia esiintymiä” (muistion liite 1). *Selvityslistalle: Luontoselvitys menetelmineen, kattavuuksineen ja maastokausineen (korvaa rivin “Kasvillisuus ja eläimistö”). Ajoitus: maastotyöt ennen kaavaluonnosta. Perustelu: liite 1, luku 4.2.*

Vaatimus 10. Lakalaivan liikenneverkkoratkaisut osaksi valtatien 3 tarkastelua. Lakalaivan yleissuunnitelman liikenneverkkoratkaisut on arvioitava yhdessä Väyläviraston suunnitteluohjelmaan 2026–2029 sisältyvän kohteen “Vt 3 Sääksjärvi–Lakalaiva–Linnakallio kaistajärjestelyt ja melunsuojaus” kanssa. Arvioinnin on katettava myös tilanne, jossa valtatien 3 oikaisua ei toteuteta ja kapasiteettitarve hoidetaan nykyistä tietä parantamalla. Kaavan oman liikenneverkon on toimittava kummassakin tapauksessa. Sisä-Suomen elinvoimakeskus toteaa lausunnossaan: “Alueidenkäytössä ja liikennejärjestelmässä tullee vielä suhteellisen pitkään varautua nykyisen valtatie-/maantieverkon toimivuuden turvaamiseen.” Pirkkala esitti viranomaisneuvottelussa, että kaavatyössä arvioidaan liikenteelliset vaikutukset, “mikäli Vt 3 oikaisu ei toteudu tai toteutuu vaiheittain” (muistio, s. 4). *Selvityslistalle: Lakalaivan liikenneverkkotarkastelu valtatien 3 kehitysvaihtoehdot huomioiden. Ajoitus: Lakalaivan yleissuunnitelma, valmisteluvaihe. Perustelu: liite 1, luku 10.*

Vaatimus 11. Luontokadon kokonaistase. Kaavan valmistelussa on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena kaava-alueelle esitettyä siniviherrakennetta ja kaavan toteuttamisedellytysten aiheuttamaa ekologisen verkoston pirstoutumista. Arvioon kuuluu selvitys toteuttamisedellytysten aiheuttamien luontohaittojen kompensointitarpeen laajuudesta ja kustannuksista. Ratkaisevaa on yhteyden säilyminen: kaava-alueen viherrakenne voi kasvaa, vaikka seudullinen ekologinen yhteys katkeaisi. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (nyk. Sisä-Suomen elinvoimakeskus) on valittanut hankekokonaisuuteen kuuluvasta Sääksjärven osayleiskaavasta muun muassa siksi, että Perimmäisen ekologisen yhteyden laadukkuutta ei ollut tarkasteltu kaavaselostuksessa. Lupa- ja valvontaviraston mukaan yleiskaavan ohjeelliset viheryhteydet “eivät yksin riitä turvaamaan ekologisen verkoston toimivuutta, mikäli niiden sisältö ja toteutumisedellytykset jäävät epäselviksi” (muistion liite 1). *Selvityslistalle: Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys ja kompensointitarve, kaava-alue ja toteuttamisedellytysten alue. Perustelu: liite 1, luku 4.*

Vaatimus 12. Virkistysvaikutusten arviointi hankekokonaisuudelle. Kaavan valmistelussa on arvioitava LemPi-metsän virkistyskäyttöön kohdistuvat yhteisvaikutukset kaupunkiseudun tasolla. Valtatien 3 ympäristövaikutusten arvioinnissa

yhteysviranomainen edellytti jo vuonna 2022, että ratapihan, uuden raiteen ja lentokentän yhteisvaikutukset virkistysalueiden meluun tarkastellaan jatkosuunnittelussa. Ratapihan osuutta ei ole arvioitu. Hankkeesta vastaava kirjasi yleissuunnitelman liitteeseen 4: “Tämä on hyvä tavoite, mutta ei mielestämme valitettavasti tiehankkeen asia. Edellä on käsitelty kaavoituksen roolia.” Tarkastelu kuuluu siksi kaavoitukselle. Tämä kaava on ensimmäinen, jonka toteuttaminen edellyttää koko siirtoa, joten ratapihan osuus kuuluu sen arviointiin. *Selvityslistalle: Hankekokonaisuuden virkistysvaikutukset kaupunkiseudun tasolla. Perustelu: liite 1, luku 5.*

Vaatimus 13. Yhteensopivuus valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Kaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on esitettävä kaavaselostuksessa (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 17 §:n 1 momentin 5 kohta). Arvion on katettava myös kaavan toteuttamisedellytykset, koska kaavan tavoite edellyttää siirtoa. Erityisesti on arvioitava tavoite, jonka mukaan vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle luonnon kannalta herkistä alueista. Yleissuunnitelman liitteessä 4 tiehankkeesta vastaava aloitti vastauksensa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaan huomautukseen näin: “Ei voida tarkastella hankekohtaisessa suunnitelmassa. Kuuluu seudullisen tason suunnitteluun.” Seudullinen tarkastelu (vaatimus 14) ei korvaa tätä. *Selvityslistalle: Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkastelu kaavan toteuttamisedellytyksille. Perustelu: liite 1, luvut 3.2 ja 7.*

Vaatimus 14. Aloite seudullisesta yhteisvaikutusten tarkastelusta. Piiri esittää, että Tampereen kaupunki tekee Pirkanmaan liitolle, Lempäälän ja Pirkkalan kunnille, Väylävirastolle ja Sisä-Suomen elinvoimakeskukselle aloitteen hankekokonaisuuden yhteisvaikutusten tarkastelusta maakuntakaavan päivityksen yhteydessä. Tarkasteluun kuuluu maakuntakaavan sijaintivertailun päivitys poissulkemisperusteineen, myös vaarallisten aineiden onnettomuusriskin ja huomiointivyöhykkeen sitoman maankäytön osalta. Aloite ei korvaa vaatimusta 1. Lupa- ja valvontavirasto piti viranomaisneuvottelussa hyvänä laatia Lempäälän, Pirkkalan ja Väyläviraston kanssa “hankekokonaisuutta koskeva kokonaissuunnitelma” (muistio, s. 2). Kaupunki kertoi samassa neuvottelussa, että seudullisten selvitysten laatimisesta ja kustannusjaosta sovitaan Etelän kasvusuunnan kehitysohjelmassa (s. 6). Piiri pyytää, että aloite, siihen saadut vastaukset ja kehitysohjelmassa sovitut seudulliset selvitykset liitetään valmisteluaineistoon. *Ajoitus: aloitusvaihe. Perustelu: liite 1, luvut 2.1 ja 8.*

Vaatimus 15. Päivitetyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman julkaiseminen. Jos selvityslistaa täydennetään tämän ja muun palautteen perusteella, piiri pyytää, että päivitetty suunnitelma julkaistaan viimeistään valmisteluaineiston yhteydessä siten, että lisätyt selvitykset on merkitty. Kaupunki toimi näin, kun kaava-aluetta laajennettiin Lakalaivaan: suunnitelma asetettiin uudelleen nähtäville. *Ajoitus: valmisteluaineiston yhteydessä. Perustelu: liite 1, luku 9.2.*

Päätelmä

Tampereen on itse arvioitava, miten kaava riippuu toteuttamisedellytyksistään. Kaavan riippuvuutta LemPi-metsään kohdistuvista hankkeista ei voi jättää kuvaamatta sillä perusteella, että niistä päätetään muualla. Kaava on tarkoitus hyväksyä vuonna 2028 (s. 14). Siirron omat suunnittelumenettelyt (Lempäälän yleiskaava, ympäristövaikutusten arviointi ja ratasuunnitelma) eivät ole alkaneet, joten ne eivät voi korvata tämän kaavan omaa arviointia. Ne arvioivat aikanaan siirron vaikutukset omalta osaltaan, mutta eivät tämän kaavan riippuvuutta siirrosta.

Liitteet

Liite 1. Perustelumuistio. Vaatimusten 1–15 perustelut lähteineen, luvut 1–10. Muistion lopussa ovat liitekartat 1–3 kuvateksteineen.

Liite 2. Lähdeluettelo. Kaikki mielipiteessä ja perustelumuistiossa käytetyt lähteet tunnistetietoineen.

Sivuviitteet ovat pdf-tiedoston sivunumeroita, jotka voivat poiketa asiakirjoihin painetuista.

Tampereella 2.10.2026

Antti Virnes

puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

Tuulia Aho

järjestötyöntekijä
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry